

Bildande av naturreservatet Ryssberget i Sölvesborgs kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar, med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken, att förklara fastigheten Slottet 2:36 som naturreservat, avgränsat på bifogad karta (Bilaga 1).

Länsstyrelsen beslutar vidare, med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm, om föreskrifter för reservatet enligt nedan.

Naturreservatet skall benämnas **Ryssberget**.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Ryssberget
Objektnummer	10-02-78
Län	Blekinge län
Kommun	Sölvesborg
Socken	Sölvesborg
Natura 2000-objekt	SE0410152 Ryssberget
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger på Ryssbergets sydostsluttning och sträcker sig ca 2,5 km från gränsen mot Jockarps by i norr ner till vägen E22 i söder.
Koordinater	x: 1 425 099,79 y: 6 217 116,51
Kartor	Topografiska kartan: 3E Karlshamn SV 3E Karlshamn SO Ekonomiska kartan: 3E 3e Valje (034 34) 3E 3f Ysane (034 35)
Vegetationszon	Nemoral zon (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region	7, Skånes sediment- och horstområde
Kulturgeografisk region	2, Sydsvenska odlingsbygderna
Registrerad fornlämning	Sölvesborgs socken, nr 53, 54, 58, 64 och 66
Avrinningsområde	Ö och V Orlundsån
Fastigheter	Slottet 2:36
Markägare	Naturvårdsverket
Servitut	Vägar och vändplatser, totalt 4 st till förmån för Sölvesborgs kommun.
Samfälligheter	Saknas
Nyttjanderätter	Saknas
Areal	Totalt ca 126 ha land
Förvaltare	Länsstyrelsen i Blekinge län

Syfte

Syftet med naturreservatet Ryssberget är att:

- Bevara områdets biologiska mångfald. Bevara, återskapa och vårda värdefulla livsmiljöer som naturskogar med ädellöv, fuktlöv och tall samt de i reservatet förekommande naturtyperna inom Natura 2000. Strukturer som död ved, gamla grova träd, senvuxna träd och naturliga vattenflöden ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Växt- och djursamhällen samt arter som är karaktäristiska för Ryssbergets sluttningsskogar ska ha gynnsamt bevarandetilstånd.
- Bevara värdefulla postglaciala strandbildningar och andra geovetenskapligt intressanta spår och lämningar på Ryssbergets sluttningar.
- Bevara och vårda kulturhistoriska lämningar, som t ex fossila odlingsområden, förhistoriska gravar, hålvägar, stenmurar och husgrunder.
- Ge allmänheten möjlighet att vistas i och lära sig mer om ett område med rika naturupplevelser och av stort värde för friluftslivet.

Beskrivning av området och skälen för beslut

Ryssberget reser sig mer än 150 m ö h och utgör ett dominerande inslag i det omgivande, relativt flacka landskapet i sydvästra Blekinge. Naturreservatet utgörs helt av skogsmarker och ingår som en del i Blekinges största, och ett av Sveriges största, sammanhängande bokskogsområden. Reservatet ligger på bergets sydöstra sluttning och sträcker sig från drygt 90 m ö h, som högst, till ca 20 m ö h, som lägst. Bergsslutningen domineras av *bokskog av fryletyp* (Natura 2000-typ 9110), med inslag av *ek-avenbokskog av måratyp* (9170), *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar* (8220), *bokskog av örtrik typ* (9130) och *lövsumpskog av fennoskandisk typ* (9080*). I delar av skogarna finns relativt gott om död ved och inslag av hålträd. Vid olika inventeringar har ett flertal skyddsvärda kryptogamer och insekter påträffats, varav flera som visar på lång kontinuitet av ädellövskog. Inom området finns även nyligen avverkade granplanteringar, som planterats med björk och satts med ekollon under hösten 2002.

Ryssberget har sedan lång tid tillbaka nyttjats av människan, bl a för kreatursbete, virkesuttag, vedfångst och tillfälliga odlingar. Inom reservatet finns såväl större fossila odlingsområden, som troligen är av förhistoriskt ursprung, som några mindre, mer sentida lyckodlingar. Andra kulturhistoriska spår och lämningar, som förhistoriska gravar, hålvägar, stenmurar, stenbrott och husgrunder, visar också på olika tiders användning av området. Merparten av markerna inom reservatet tillhörde tidigare Sölvesborgs slott. Enligt en beskrivning från den danska tiden dominerade ek i slottets skog vid Gummarp, "Gummerup skov". Eken var för övrigt ett karaktärsträd på Listerlandet ända fram till 1600-talets slut och enligt Petter Gäddas karta från år 1684 var södra delen av Ryssberget då ekskogsdominerat, medan bokskog dominerade i norr.

Södra delarna av Ryssbergets berggrund består av ca 1700 miljoner år gamla metavulkaniter. Under delar av mesozoisk tid (för 225-65 miljoner år sedan) var klimatet tropiskt och urberggrunden påverkades av en omfattande djupvittring, vilket man fortfarande kan se spår av i form av typiskt buktande branta hållformer, samt i viss mån som små grytor, gropar, knotterytor eller andra vittringsformer i berggrundsytan. De mest påtagliga geovetenskapliga spåren inom reservatet är dock de strandbildningar, bl a i form av mäktiga klapperstensfält, som utbildades i Baltiska issjön under den senaste istidens avsmältning, från högsta kustlinjen, ca 57 m över dagens havsytanivå, ner till ca 30 m ö h.

Hela södra delen av Ryssberget är genom sin närhet till Sölvesborgs stad, sin naturskönhet och strövvänlighet av mycket stort värde för friluftslivet. Ett flertal stigar genomkorsar reservatet, varav ett par är markerade vandringsleder. Områdets mångfaldighet, med såväl biologiska, som geovetenskapliga och kulturhistoriska värden samt dess markanvändningshistoria är även av stor betydelse ur undervisningssynpunkt.

Naturreservatet har angivits som skyddsvärt ur naturvårds-, kulturmiljö- eller friluftssynpunkt på internationell, nationell, regional och/eller lokal nivå och omfattas av eller ingår i:

- EU:s ekologiska nätverk **Natura 2000** (Ryssberget).
- **Riksintresse** för naturvård (Ryssberget) och friluftsliv (Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången).
- Länsstyrelsens **naturvårdsplan** (Ryssberget, klass I-objekt).
- Länsstyrelsens **grus- och moräninventering** (bl a mindre del av Jockarp, klass 1-objekt geovetenskapligt och ur naturvårdssynpunkt).
- Skogsvårdsstyrelsens **nyckelbiotopsinventering** (6 nyckelbiotoper).
- Riksantikvarieämbetets **fornlämningsregister** (5 registrerade fornlämningar).
- Sölvesborgs kommuns **översiktsplan** (Ryssbergsområdet).

För att skogsmarkernas bevarandevärden ska finnas kvar och naturskogskvaliteterna ytterligare utvecklas måste ädellövskogarna tillåtas en utveckling med i huvudsak naturlig intern beståndsdynamik, dels för att öka andelen äldre träd och tillgången på död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier samt även för att återfå en mer naturskogsliknande åldersvariation. Vissa punktinsatser bör dock göras för att gynna befintliga och blivande grova träd. Inträngande gran ska tas bort. Hot mot naturskogsartade ädellövdominerade biotoper är bl a fragmentering av biotoper, inträngande gran, skogsbruk, borttagande av död ved, användning av gödsel-, jordförbättrings- eller bekämpningsmedel, ammoniumdimmor från närliggande lantbruk samt luftföroreningar.

För att områdets geovetenskapliga värden ska finnas kvar måste såväl postglaciala strandbildningar som berggrunden bevaras orörda. Hot mot dessa utgörs främst av olika typer av markarbeten och täktverksamhet.

För att områdets kulturhistoriska värden ska bevaras måste lämningar som t ex fossila odlingsområden, förhistoriska gravar, hålvägar, stenmurar och husgrunder vegetationsröjas och vårdas vid behov. Hot mot dessa är bl a inträngande vegetation, raserande och olika typer av markarbeten.

För att områdets värde för friluftslivet ska bevaras måste vandringsleder hållas framkomliga och väl markerade samt uppdaterad information finnas lätt tillgänglig. Hot mot friluftslivets intressen är bl a dåligt underhållna leder och bristande information.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer samt för att skydda och till viss del återställa värdefulla livsmiljöer för skyddsvärda arter bör det angivna området avsättas som naturresept. En reservatsbildning ger goda förutsättningar för väl planlagda vård- och restaureringsåtgärder samt uppföljning av områdets utveckling. Länsstyrelsen kan genom reservatsbildningen även leva upp till den skyldighet som anges i 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken att prioritera skyddsarbetet i områden

som ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Ett skydd av skogsmarkerna kan också ses som ett led i Länsstyrelsens arbete att fullfölja det av riksdagen antagna miljökvalitetsmålet *Levande skogar*.

Föreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområden inom reservatet

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Uppföra ny byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg.
3. Anlägga luft- eller markledning.
4. Vidta åtgärder som väsentligt förändrar områdets topografi och ytförhållanden eller landskapets allmänna karaktär såsom att borra, gräva, spränga, schakta, fylla ut, tippa, dika, dämna eller utföra annan markbearbetning annat än vad som krävs för skötseln av området.
5. Bedriva täkt.
6. Uppföra kraftverk, mast, antenn, torn eller motsvarande.
7. Ta bort eller skada stenmurar, hålvägar, röjningsrösen eller andra kulturhistoriska lämningar.
8. Plantera in för trakten främmande växt- eller djurarter, eller för trakten genetiskt främmande raser/typer.
9. Avverka träd och buskar, gallra, röja, ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle annat än efter de riktlinjer som framgår av fastställd skötselplan.
10. Bedriva skogsodling annat än enligt fastställd skötselplan.
11. Använda gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel.
12. Skada eller förändra mark eller vegetation på ett sätt som inte har anknytning till hävdvunnen skötsel av området.
13. Bedriva jakt under lördagar, söndagar och helgdagar mellan kl 07.00 och 18.00.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

14. Anordna upplag.
15. Lägga igen öppna diken eller rensa diken.
16. Upplåta mark- eller vattenområden för tävlingar, övningar, lägerverksamhet eller annan motsvarande aktivitet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet som ingår i reservatet

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet som ingår i reservatet tåla att åtgärder vidtas inom området enligt fastställd skötselplan, såsom:

1. Utmärkning av och upplysning om reservatet.
2. Röjning, gallring och avverkning av träd och buskar.
3. Uppförande och underhåll av parkeringsplats, rastplatser och vandringsleder samt uppsättning och underhåll av informationstavlor på platser som anges i fastställd skötselplan.
4. Genomförande av undersökningar av djur- och växtliv samt andra naturförhållanden som ett led i uppföljningen av syfte och mål med reservatet.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i reservatet och om ordningen i övrigt i reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Gräva eller skada fast naturföremål eller ytbildning.
2. Skada stenmurar, röjningsrösen eller andra kulturhistoriska lämningar.
3. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller lig-
gande träd och buskar, eller bortföra död ved från skogsmarkerna.
4. Plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar, gräva upp växter, annat än för
vetenskapliga undersökningar och då först efter tillstånd från Länsstyrelsen.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur på ett sådant sätt så att deras biotoper eller
reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs.
6. Medföra okopplad hund, annat än vid jakt eller för eftersök, eller annat lösgående
husdjur.
7. Göra upp eld, annat än på särskilt iordningställd grillplats markerad med skylt.
8. Framföra cykel eller motordrivet fordon annat än på för ändamålet upplåtna vä-
gar, undantaget uttransport av fällt vilt med sk älgtrogare eller motsvarande.
9. Rida eller köra med häst annat än på för cykel- eller motorfordonstrafik upplåtta
vägar.
10. Tälta, ställa upp husvagn eller husbil mer än ett dygn och då endast på iord-
ningställd parkeringsplats.
11. På störande sätt använda radio, bandspelare, cd-spelare eller därmed jämförlig
anordning eller på annat sätt åstadkomma störande buller.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

12. Samla in insekter.
13. Bedriva vetenskaplig forskning eller undersökningsverksamhet, med undantag
för ideella studier eller grundläggande undervisningsverksamhet som inte påver-
kar växt- och djurliv negativt.
14. Nyttja området för tävling, övning, lägerverksamhet eller annan motsvarande ak-
tivitet.
15. Anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch, snitsel eller därmed jämförlig anordning.

Ovanstående föreskrifter enligt 7 kap miljöbalken ska inte utgöra hinder för åtgärder i samband med skötsel av området eller för anordnande av information i enlighet med av Länsstyrelsen fastställd skötselplan, ej heller för drift och underhåll av befintliga anläggningar eller för normalt underhåll av vägar och stigar.

Enligt 7 kap 7 § miljöbalken kan dispens meddelas från föreskrifterna om det finns särskilda skäl.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan.

Reservatet skall förvaltas av Länsstyrelsen. Samråd bör ske med Sölvesborgs kommun.

Ärendets handläggning

På Ryssberget i Sölvesborgs kommun finns länets största och ett av Sveriges mest omfattande och sammanhängande bokskogsområden. Totalt finns här omkring 700 ha bokskog. Ryssberget är av riksintresse för såväl naturvården som friluftslivet. Det är redovisat i naturvårdsplanen för länet som särskilt skyddsvärt. I kommunens översiktsplan från år 1991 föreslås att det bör övervägas att bilda ett tiotal naturreservat i kommunen. Södra delen av Ryssberget är ett av dessa områden. Skogsvårdsstyrelsen har i nyckelbiotopsinventeringen, som utfördes under slutet av 1990-talet, redovisat ett flertal särskilt skyddsvärda nyckelbiotoper på Ryssberget. Länsstyrelsen har i samverkan med kommunen föreslagit Naturvårdsverket att ca 125 ha av bokskogsområdet på den sydöstra delen av Ryssberget tas upp som ett ekologiskt känsligt område enligt habitatdirektivet och får ingå i nätverket Natura 2000. Regeringen har med tillstyrkan överlämnat förslaget till EU för vidare behandling. Det är från naturvårdssynpunkt angeläget att ifrågasättande del av Ryssberget kan få ett sådant skydd att naturvärdena kan bestå och en gynnsam bevarandestatus kan bibehållas. Ett bevarande av naturvärdena torde kräva att en reservatsbildning genomförs.

År 2000 inledde Länsstyrelsen, efter samråd med Sölvesborgs kommun, en utredning om bildande av naturreservat inom den del av Ryssberget som ägs av kommunen och som föreslagits ingå i Natura 2000. År 2001 köpte Naturvårdsverket området och under åren 2002-03 har Länsstyrelsen arbetat fram ett förslag till reservatsbeslut och skötselplan. Yttranden över förslaget har inkommit från Sölvesborgs jaktklubb, Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland, Blekinge Museum och Sölvesborgs kommun.

Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den dag det vunnit laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken gäller dock omedelbart, även om de överklagas.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, Miljödepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning.

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövdingen Ingegerd Wärnersson. I beslutet deltog även naturreservatshandläggare Elisabet Wallsten, föredragande, bebyggelseantikvarie Anette Johansson samt 1:a länsassessor Staffan Dahlberg.

Ingegerd Wärnersson

Elisabet Wallsten

Kungörelse av beslutet skall ske i Blekinge läns författningssamling och ortstidningarna. Beslutet skall också införas i ORIS.

Bilagor

- Bilaga 1: Karta över naturreservatets gränser.
- Bilaga 2: Skötselplan med bilagor.
- Bilaga 3: Konsekvensutredning.
- Bilaga 4: Sammanfattning av remissyttranden.
- Bilaga 5: Sändlista.
- Bilaga 6: Hur man överklagar.

Naturreservatet Ryssberget

Bilaga 1
Dnr 511-5997-03
Objnr 10-02-78

